

NICOLAE D. GHIKA, *CINQ MOIS AU
PAYS DES SOMALIS* (TRADUCERE DIN
LIMBA FRANCEZĂ – FRAGMENT)

Dorina ROGOBETE¹
dodenar@yahoo.com

PRÉFACE

Attirés par le récit des beaux exploits cynégétiques, accomplis ces dernières années dans le Somaliland par les chasseurs européens, nous résolûmes, mon père et moi, d'aller y tenter la fortune du fusil.

Notre but était avant tout d'échanger pour quelques mois la monotonie de la vie civilisée contre les émotions, les aventures et les dangers d'une expédition dans un pays peu exploré ou inconnu; sous ce rapport, notre programme fut bien rempli. Le résultat n'a pas laissé d'être brillant, aussi, en ce qui concerne les succès de chasse et les surprises de l'exploration.

Au retour, j'ai fait ce livre avec mes souvenirs et mes notes de chaque soir, griffonnées après une émouvante poursuite ou à la fin d'une étape. – Il n'a pas d'autre prétention que d'être le récit simple et exact des aventures de deux chasseurs en Afrique. Je l'ai écrit pour ma famille et mes amis, qui pendant de longs mois d'hiver, ont attendu avec anxiété la dépêche définitive annonçant notre retour à la côte et la réussite de l'expédition. – Deux chapitres spéciaux, consacrés aux Somalis et à la faune de leur pays, – fruit d'observations personnelles, de récits authentiques ou de lectures contrôlées, – le complètent et l'éclaircissent. – Les illustrations, qui permettront

1 Inginer, cercetător științific principal la Institutul de Mecanica Solidelor al Academiei Române; membru al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române. Cartea *Cinq mois au pays des Somalis*, scrisă în limba franceză de Prințul Nicolae D. Ghika a apărut în anul 1898, în Elveția, la Geneva. Are 219 pagini și a fost editată la *Genève et Bale, Georg & Co, Libraires-Editeurs*. Conține o hartă cu traseul expediției în Cornul Oriental al Africii și 27 de ilustrații, reproduceri după fotografiile Prințului Dimitie Ghika, tatăl autorului. Ultimile două capitole prezintă o listă cu fauna și flora specifice Somaliei, redactate în limba latină de către renumiții biologi G. Schweinfurth și G. Volkens, după observațiile personale ale Prințului Nicolae D. Ghika. Această carte este foarte valoroasă, ea fiind apărută și în Statele Unite ale Americii, cu codul LVOW05s1529261113, prin scanarea textului original al cărții *Cinq mois au pays des Somalis*. (N. Trad.)

au lecteur de nous suivre pas à pas, sont la reproduction des photographies exécutées par mon père.

Je tiens encore, avant de terminer ces quelques lignes préliminaires, à remercier ici les autorités anglaises d'Aden comme celles de la côte somalie pour leur bienveillant concours et leur gracieuse hospitalité.

Prince Nicolas D. Ghika

PREFAȚĂ

Ispitiți de povestirile despre minunatele realizări cinegetice din ultimii ani, ale vânătorilor europeni în ținuturile Somaliei britanice, tatăl meu și cu mine, ne-am hotărât să mergem și noi acolo, să ne încercăm norocul la vânătoare.

Fig. nr. 1 – Prințul Nicolae D. Ghika (fotografie preluată din textul original)

Înainte de toate, scopul nostru era să schimbăm pentru câteva luni, monotonia vieții civilizate, cu emoțiile, aventurile și pericolele unei expediții într-o țară puțin explorată sau chiar necunoscută; sub acest aspect programul nostru a fost pe deplin îndeplinit. Rezultatul a fost strălucit, mai ales în ceea ce privește succesul la vânătoare și surprizele explorării.

La întoarcere, am scris această carte cu amintirile și însemnările mele din fiecare seară, așternute în grabă pe hârtie, după o urmărire emoționantă sau la sfârșitul unei etape.

Cartea nu are altă pretenție decât de a fi povestirea simplă și exactă a aventurilor a doi vânători în Africa. Am scris-o pentru familie și pentru prietenii mei, care în timpul lungilor luni de iarnă au așteptat cu înfrigurare, ultima noastră telegramă, care să le aducă vestea întoarcerii noastre pe coastă și reușita expediției.

Două capitole speciale, consacrate somalezilor și faunei din țara lor – rodul observațiilor personale, a povestirilor autentice și a înscrisurilor de netăgăduit – completează și clarifică textul cărții.

Ilustrațiile, care permit cititorului să ne urmărească pas cu pas, sunt reproduceri după fotografiile făcute de tatăl meu.

Înainte de a încheia aceste rânduri preliminare, țin să mulțumesc aici, autorităților engleze din Aden, ca și celor de pe coasta somaleză pentru ajutorul binevoitor și ospitalitatea lor deosebită.

Printz Nicolae D. Ghika

PRIMUL CAPITOL ADEN ȘI BERBERA

Traversarea. – Brindisi. – Port-Saïd. – Suez. – Bab-el-Mandel. – Sosirea la Aden, la guvernator. – Pregătiri speciale de plecare. – Plimbări prin oraș. – Plecarea spre Africa pe vasul englez. – Maït. – Haïs. – Koran. – Sosirea la Berbera. – La căpitanul Abud. – Eggeb Narlayo; escorta noastră. – Prima etapă.

*

3 octombrie 1895. – Trieste... două rotații de elice... puțină spumă de mare și deja detaliile portului se estompează, fețele dispar; ultimele persoane cunoscute intră în impersonalitatea mulțimii. În timp ce vasul tresaltă și vibrează, ducându-ne cu un avânt plin de siguranță, mă gândesc cât de repede ne-au smuls din sfera vieții noastre obișnuite forțele pe care știința modernă le-a înglobat în această carcasă de fier și lemn; e drept că aceleași forțe ne oferă numeroase facilități pentru a dezvolta știința și de-a o face mai plăcută; ca probă grăitoare, o șalupă a sosit adineauri să ne aducă scrisori de departe și telegrame, arătându-ne că, până în ultima clipă, performanțele umanității au putut să ne ajute să simțim prezența țării, a familiei și a căminului.

Fig. nr. 2 – Coperta originală a lucrării Cinq mois au Pays de Somalis

De acum înainte, însă, toată această susținere ne va lipsi, în afară de sprijinul privind siguranța noastră personală și mijloacele de apărare. În țara uitată, care reprezintă ținta călătoriei noastre, oficiile poștale sunt tot atât de îndepărtate precum pământul de lună, iar, dacă vom putea uneori să trimitem vești despre noi, nu ne vom putea gândi să primim răspuns. Timp de cinci luni nu vom avea nici scrisori și nici ziare.

Și în această bucurie nostalgică a plecării, văd îndepărtându-se ultimele vestigii ale locurilor unde eram mai devreme; încet-încet, mă las purtat de plăcerea domoală de a-mi vedea viața derulându-se înaintea ochilor, fără a avea nimic de făcut pentru a o schimba, simpla mișcare a peisajului aducându-mi, prin ea înseși, emoțiile așteptate; și văd că se desfășoară în fața mea coasta dalmată, ca o panoramă interminabilă.

Pe măsură ce țărmurile se îndepărtează, pentru a-și mai face apariția până la sfârșitul călătoriei, ca niște linii bleu la orizont, sau odată cu ras-telurile obișnuite de cărbune necesar pentru alimentarea bravului nostru vas, mă gândesc, cu toată înflăcărea mea de vânător pasionat, la viitoarele mele succese cinegetice în ținutul somalez. Apoi, sătul de aceste frumoase vise, care se înfiripaseră în imaginația mea, în legătură cu trofee africane, revin la realitatea înconjurătoare și trec de la istoria naturală a animalelor, la cea a pasagerilor.

Pe «*Imperatrix-ul*» nostru (vasul companiei *Lloyd*, filiala austriacă) cei mai mulți sunt englezi, ofițeri și funcționari care se întorc în Indii, după ce și-au petrecut vacanța de vară în Anglia.

Sunt numeroși. Îi vom cunoaște repede, prin faptul că suntem laolaltă pe cei câțiva metri pătrați ai punții... și pe o mare agitată. Ar fi cu neputință să nu intrăm, cât de cât, în legătură unii cu alții. Ne studiem. Schimbăm câteva cuvinte banale despre aspectul cerului, despre culoarea apei, sau despre ora la care vom sosi la Port-Saïd sau Suez (*de neratat*); pe negândite gheața dintre noi se sparge și curând se creează acea intimitate specială a prizonierilor, a călătorilor de cursă lungă, sau a oamenilor care așteaptă împreună la medic sau la dentist.

Căpitanul și ofițerii, obișnuiți cu gazdele lor, sunt prevăzători și încearcă să risipească, atât cât se poate, prin orice fel de distracție, monotonia vieții la bord, totuși, nu chiar lipsită de șarm.

Nava este însuflețită de numeroșii copii veseli și sănătoși care, după ce au fost scăpați de arșița soarelui de la tropice, pe timpul sezonului cald, revin în Extremul-Orient să-și petreacă iarna lângă părinții lor.

UN PAYSAGE DU GOUBAN

Fig. nr. 3 – Imagine din Guban (fotografie preluată din textul original al cărții p. 9)

4 octombrie. – Cer limpede... Mare monotonă... munți de culoare roz mărginesc cerul spre coasta Italiei. Depășim mica insulă austriacă din *Pelagosa*. La ora nouă seara, *Brindisi*. În obscuritatea care ne înconjoară, ceea ce vedem mai bine, la lumina felinarelor, sunt aceste neplăcute așișe

pătrătoase de hârtie în culori țipătoare expuse cam peste tot. Câteva reprezentă afișe electorale; noi nu citim această literatură cu cuvinte îngroșate și cu fraze goale, aceeași în toate țările; altele, mai puțin interesante prin conținutul lor, sunt proclamații ale municipalității, care invită populația aptă să meargă să-l aclame la trecerea sa, pe ilustrul cetățean, generalul Oreste Baratieri, care se va îmbarca spre Africa, cu scopul de a-l pedepsi pe Ménélik.

După o oră, ne întoarcem la bord, escortați de o mulțime de prichindei, desculți, gălăgioși, insistenți, obraznici, care răsăriseră peste tot, ca ciupercile și păreau ceva natural, vegetația dezagreabilă a cheiurilor maritime.

A doua zi am putut saluta *Insulele Ioniene* și seara, am trecut de capul *Matapan*. În ziua de 6, la lumina unei dimineți răcoroase am depășit promontoriul occidental al *Insulei Creta*. Timp de o oră, s-au putut vedea niște munți înalți și cenușii, faleze aproape verticale, un țărșm alb de spumă. Un decor frumos, ca pentru un spectacol de operă; din păcate aici nu se joacă decât drame. Apoi cerul și apa s-au contopit din nou, parcă nemulțumiți că au fost despărțiți preț de o clipă.

Buna dispoziție și viața noastră, concentrate mai mult ca oricând la bord, au căpătat acum, întreaga intensitate dorită.

Se cânta, se jucau cărți, șah și alte jocuri. Idee tipic englezească, s-a format imediat un comitet pentru a se organiza toate festivitățile; și primul lucru care s-a hotărât, a fost organizarea unui mare bal, chiar după sosirea noastră la Suez.

În ziua de 7, spre prânz, vedem cum marea capătă o tentă galben-verzui; e din cauza Nilului; dar face atâta bine, încât putem să-i iertăm impuritățile aduse. Curând, vedem la orizont două păduri, una de palmieri căruia nu i se văd decât vârfulurile, alta de catarge (aparținând bărcilor de pescuit); coasta este însă atât de joasă, încât nu se poate distinge încă. Pe la ora 3 sosim la *Port-Said* și aruncăm ancora la intrarea canalului *Suez*.

Coborâm pe uscat; orașul este ceva mai puțin murdar decât alte orașe din Orient. Cumpărăm de aici haine largi, din pânză albă pentru a ne apăra de căldură, care va deveni înfiorătoare în Marea Roșie. Oglindindu-se în apele portului, vedem trei transportoare turcești, având șase mii de oameni la bord, trimiși pentru a combate noii insurgenți din Yemen.

Între timp, se reinnoiește provizia de cărbune. Șlepuri mari, încărcate cu combustibil, sunt amare de-a lungul vaporului și sute de muncitori acoperiți de pielea lor neagră și de pulberea de huilă – încă și mai neagră

– urcă și coboară pasarelele, cu saci în spate, cu strigăte și gesturi diabolice; toată această priveliște luminată de flacăra torțelor și lucind în mii de reflexii roșii alcătuiește un tablou fantastic.

Nava, odată alimentată, se pierde în noapte, cu coșul de fum, îndreptat vag spre cer, mai mult ghicit decât văzut în întunericul nopții, în timp ce apa clipește încetîșor, în beznă, pe dedesupt. Pare că tocmai a fost hrănit un monstru uriaș, din alte vremuri; enorma masă a navei pare că trăiește o viață misterioasă, cu mult mai subtilă decât cea din timpul zilei, când intervenția și prezența omului diminuează cu mult această iluzie.

Către miezul nopții, părăsim Port-Said, pentru a intra în Canalul de Suez, a cărui traversare va dura douăzeci de ore. Vasul se mișcă lent. Un reflector electric, plasat în față ne luminează înaintarea, deoarece canalul este foarte îngust și, adesea, navele mari eșuează aici.

Puține etape sunt atât de plictisitoare ca aceasta; peisajul e monoton, pe ambele părți, dunele deșertului; uneori, se vede un șir de dromaderi sau o dragă cu aburi, asta e tot ce se vede de la Port-Said până la *Ismailia*. *Ismailia* e în sine doar un orașel drăguț, cu plantații verzi de jur-împrejur, situat pe malul unui lac pe care canalul îl traversează; după ce străbatem apele mai multor lagune asemănătoare (*lacurile Amare*), sosim după-amiaza, la Suez, unde vedem marginea Mării Roșii, la poalele unui lanț înalt de munți. La apusul soarelui, plecăm; și pentru a saluta noua mare care se întinde în fața noastră, seara, are loc la bord, un mare bal. Nava a fost împodobită cu pavilioanele tuturor țărilor, iar cu semnalele maritime s-a amenajat, pe punte, o frumoasă «sală de festivități», foarte reușită. În ciuda căldurii care începe să se facă simțită, dansatorii sunt în plin antren, iar răcoritoarele datorate grijii căpitanului, par a fi primite cu recunoștință.

A doua zi dimineața, pe malul asiatic apar vârfurile aride ale *Sinai*-ului, de nuanță galben-ocru sau de-un brun închis, destul de mohorât.

Încet-încet, ultimele brize răcoroase încetează; aerul apasă și arde. Pasagerii rămân întinși pe fotolii, evitând cea mai mică mișcare. Chiar nava, pare că nu se mai mișcă; a fost acoperită de o pânză albă și numai duduitul motoarelor sau trecerea rapidă prin fața ochilor a unei mici insule, lăsate în urmă, ne face să percepem faptul că ne mai deplasăm.

Doar după asfințitul soarelui se poate trăi și se poate respira puțin... Bancurile de peștișori zburători trec ca niște nestemate peste valuri și delfinii vânjoși dansează «*bamboula*» în dâra lăsată de vas. Sporturile

organizate de <comitet> pentru propria noastră distracție au de asemenea mare succes; dar la temperatura ambientă, distracția seamănă mai mult cu o baie de aburi.

După ce depășim insulele pustii și calcinate de soare, situate chiar în față cu Moka, remarcăm cu plăcere că țărmurile Asiei și Africii s-au apropiat... o briză răcoroasă (foarte relativ spus) ne învăluie anunțând apropierea noastră de Oceanul Indian. La dreapta și la strânga, se înalță niște munți înalți; de formă plată, pe latura africană, unde totul pare scund și dur și formațiuni dantelate și pitorești, pe latura asiatică.

În sfârșit, la 12 octombrie, intrăm în strâmtoarea *Bab-el-Mandeb*; mica insulă *Perim*, aridă și joasă, dar puternic fortificată trece prin fața ochilor noștri. Peste șase ore ieșim în mijlocul glofului Aden, frumos, inundat de lumină, înconjurat de înalte faleze vulcanice care înconjoară forturile ascunse care fac din Aden, Gibraltarul Oceanului Indian.

Aici facem cunoștință cu viitorii noștri prieteni, somalezii: prima impresie este chiar dezagreabilă. Invadează puntea, gesticulând ca nebunii, strigând ca surzii, împingându-se, bătându-se, oferind obiecte spre vânzare, invitându-ne pe toți deodată să urcăm în bărcile lor, etc.

Luăm ultima masă la bordul *Imperatrix*-ului și ne despărțim, nu fără regret, de plăcuții noștri tovarăși de călătorie, cu care ajunsesem să fim în cele mai bune relații. O ultimă strângere de mână, <drum bun!>, <mult noroc!> și iată-ne într-o barcă împreună cu toate bagajele.

Generalul Cuningham, guvernatorul *Aden*-ului și al posesiunilor britanice învecinate, avusese amabilitatea de a ne invita să stăm la el, la reședința *Steamer-Point*. Ajungând aici am fost primiți admirabil de către amabilul general și de aghiotantul său, locotenentul Redl, de la Statul Major al Indiilor.

La Londra, tatăl meu, făcuse pe perioada verii, toate achizițiile necesare pentru această mare expediție în Africa. Numeroase lăzi conținând muniții, arme, alimente, corturi, unelte, etc., ajunseseră înaintea noastră la Aden, unde fuseseră primite de negustorul persan Coswasjec Dinshaw, agentul nostru, care le și trimisese la *Berbera*.

Aden – Câteva zile de hoinăreală sub îndrumarea gazdelor noastre. În cursul unei plimbări de-a lungul istmului care leagă *Aden*-ul de continent, am vizitat tabăra de cavalerie amplasată în acest loc. Îndemânarea cavaleriștilor hinduși în mânăuirea lancierii este de-a dreptul admirabilă, iar corpul conducătorilor de cămile urcați pe dromaderi arabi are un aspect dintre

cele mai ciudate. Am păstrat, de asemenea, o amintire excelentă despre excursia noastră în partea veche a orașului *Aden*, situat pe fundul unui fost crater, separat de *Steamer-Point* prin masivul vulcanic *Chamchan*; populația orașului este un amestec de arabi, evrei și somalezi; aceștia din urmă sunt cei mai numeroși și mai zgomotoși. Peste tot se văd copilași negri cântând asurzitor refrene celebre englezești; trebuie să ai multă bunăvoință pentru a înțelege ceva din araba lor stâlcită.

Aden-ul are o garnizoană britanică proporțională cu importanța sa strategică; un regiment englezesc, un regiment de indieni, un detașament de geniu, mai multe baterii de artilerie de fortificații, un mic corp de cavalerie și de conducători de cămile.

Aici, trupele nu sunt staționate niciodată, mai mult de doi ani; căldura toridă a lunilor de vară îi anemiează rapid pe europeni și chiar și pe hinduși.

Rezervoarele pentru apă din *Aden*, săpate în coastele masivului *Chamchan*, sunt remarcabile atât prin dimensiunile lor cât și prin antichitatea lor. Arheologii nu reușesc să se înțeleagă asupra originii lor care se pierde în negura timpurilor. Este singurul loc unde se găsește un pic de verdeață, în acest ținut de lavă și soare.

Căldura este sufocantă în timpul zilei și cu greu am reușit să terminăm toate pregătirile. Seara, prăbușiți în fotolii confortabile, pe terasa reședinței, respirăm și noi un pic. Noaptea dormim în camerele situate pe acoperiș, închise cu un simplu grilaj cu zăbrele din lemn, prin care briza oceanului răzbate și ne răcorește în timpul somnului.

La 17 octombrie părăsim reședința ospitalieră a generalului și ne imbarcăm la bordul vasului britanic, «*Mayo*», comandat de căpitanul *Berry*, un ofițer fermecător, care nu căuta decât să ne facă viața foarte plăcută, aici.

În afară de ofițerii vasului, la bord se află și colonelul *Ferris*, guvernatorul coastei somaleze, ale cărui sfaturi și a cărui asistență au contribuit mult la reușita expediției. În plus, îl avem ca însoțitor în această călătorie pe pastorul anglican al garnizoanei din *Aden*, pe soția sa, pe un căpitan al armatei din *Indii* și încă vreo sută și ceva de pasageri mai puțin plăcuți: somalezii expulzați din *Aden*, unde se puseseră pe furturi și vagabondaj. Sunt repatriați cu forța. Șapte dintre ei sar în apă și ajung cu bine la mal, fiind înotători excelenți, dând cu tifla nenumăraților rechini din preajmă precum și poliției, care sosește într-o barcă, prea târziu, ca întotdeauna.

În sfârșit ridicăm ancora și ne îndreptăm spre *Maït*, sat somalez, situat între *Berbera* și capul *Guardafui*. Această noapte pe Oceanul Indian este

superbă. Încerc să lungesc mai mult timpul care rămâne între cină și ora de culcare, tocmai pentru a privi în liniște urma fosforescentă a navei și pentru a asculta conversația interesantă a comandantului.

Dimineața, Africa devine vizibilă, ea ne arată un moment munții înalți ai *Capului Guardafui*, atât de rău famat în rândul navigatorilor. Ajungem la Maït unde aruncăm ancora la 200 de metri de o plajă nisipoasă... Două turnuri din cărămidă... pe unul flutură drapelul englezesc... alături niște colibe din crengi, acoperite cu piei de animale; nicio vegetație, în afară de câțiva arbuști mărunți de smirnă. Debarcăm în compania colonelului Ferris, care vine să impună tribului din Maït plata unei indemnizații consistente, pentru despăgubirea tribului vecin, pe care îl prădase. Amenda constă în plata a 500 de rupii; în plus o tânără din Maït se va căsători cu un tânăr din tribul ofensat; (*de luat exemplu și în țările civilizate*).

Plaja se înalță în trepte până la o serie de coline roșii și dantelate, în spatele cărora se zărește foarte clar un lanț de munți înalți albaștrii. Pe versantul opus, în valea *Daror*-ului, explorată de domnul Révoil, vegetația este mai abundentă, ținutul mai interesant.

Populația din Maït ne primește cu multă considerație; dar vădește o spaimă profundă pentru *bull-terrier*-ul comandantului, animal spurcat, după ei; îl ocolesc de la mare distanță, pentru a evita apropierea de acesta.

Războinicii își poartă cu eleganță *tobé-ul* lor alb, veșmânt identic cu toga romană, în timp ce femeile poartă haine asemănătoare cu cele ale atenielenor din antichitate. Fiecare somalez este înarmat cu două lăncii, una foarte lungă și solidă, pentru lupta corp la corp, și alta, mai ușoară și bine echilibrată, care servește ca armă de aruncare. Uneori au o sabie foarte scurtă, pe care o înjosesc, folosind-o chiar și în chip de cuțit de bucătărie; mai au, în sfârșit, un mic scut rotund, lucrat și finisat artistic, din piele de rinocer, antilopă sau girafă. Sandale cu vârfuri ridicate și amulete de tot felul – brățări de chihlimbar, podoabe mici din sticlă, corali, fascicule miniaturale din Coran agățate de gât – le completează echipamentul.

În aceeași zi ridicăm ancora și plecăm spre Haïs, la o oră de Maït; aici se găsește mai multă verdețură decât la Maït, ceea ce nu înseamnă mare lucru. Avem întotdeauna, pe mare, escorta noastră de delfini și de pești zburători; un nor compact de petreli, pescăruși și cormorani, se lansează asupra peștilor producând un adevărat masacru. Se îndoapă pe îndelete și au doar grija de a-și alege cele mai bune bucăți.

Noua noastră debarcare este la fel de bine primită de indigeni ca și prima. În compania unui locotenent din *Mayo* voi vâna într-o pădure de tamarini. Potârnișii și păsările *courlis* trec în afara bății puștii: lângă un lac mic, urme de hiene și de pantere; dar, vai, numai urme.

Ne întoarcem cu buzele umflate în sat, unde, sosind pe neașteptate, surprindem întreaga populație feminină perorând... și gata să ne certe, nici mai mult nici mai puțin!

La celălalt capăt al satului, războinicii dansează și lansează *zagaies* în onoarea noastră. Când se înnoptează ne întoarcem la bord. A doua zi, când ne trezim, ne găsim la *Koram* un alt fel de Hais și de Maïs. Ne facem doar o scurtă apariție, în cursul dimineții, mâncăm la bord și sosim după-amiaza la Berbera.

De la distanță, Berbera abia dacă pare un cătun mai mare. Numără, totuși, în funcție de sezon, de la 25.000 la 30.000 de locuitori. Este împărțită în două părți foarte diferite, orașul oficial și orașul negru. În orașul oficial se află reședința consulului englez, închisorile, sediile administrației și frumoase grădini, în jurul caselor de construcție egipteană. La est se întinde o câmpie unde se aruncă animalele moarte și toate mizeriile din Berbera. Este locul în care se hrănesc mai multe mii de vulturi albi, bruni, galbeni sau roz, blânzi ca puii de găină.

ZÈBRE TUÉ PAR MON PÈRE DANS LA VALLÉE DE DAGHATO

Fig.nr. 4 – Zebra ucisă de Dimitrie Ghika, (fotografie preluată din textul original al cărții p. 17)

Într-un sfert de oră de mers, traversăm această câmpie infectă și ajungem în partea importantă a Berberiei, alcătuită din misiunea catolică, câteva case din cărămidă locuite de negustorii hinduși sau arabi și în sfârșit din nenumăratele locuințe primitive din piei de animale în care locuiesc 25.000 de somalezii, alături de cămilele lor. Cămilele și somalezii alcătuiesc un contrast amuzant: pe cât sunt oamenii de iuți, zgomotoși, certăreți, nerăbdători, colerici, pe atât însoțitoarele lor, cămilele, sunt lente, meto-dice, placide. Aceste brave cămile au întotdeauna aerul că vor să rezolve o anumită problemă gravă (probabil a digestiei lor îndelungate), dar asta nu le împiedică să facă o treabă utilă și în foarte bună înțelegere cu năvalnicii lor proprietari.

În jurul nostru o mulțime de copii, complet goi, țopăie, se joacă sau se scaldă. Majoritatea sunt copii părăsiți de către părinții lor; în această fericită țară ei nu mor niciodată de foame.

Un rezident britanic vine la bord; este căpitanul Abud care a trăit mulți ani la Berbera, un tip de soldat energic și experimentat; pare a cunoaște temeinic partea britanică a Somaliei. Ne invită cu amabilitate să locuim la el în timpul șederii noastre la Berbera.

Petrecem încă o noapte pe *Mayo*; o parte din timp pescuiesc la undiță. Marea este fosforescentă, peștii prinși par a fi de foc și apa pe care o scutură, zbătându-se la capătul firului, creează un adevărat foc de artificii.

A doua zi, cu regret, ne luăm rămas bun de la tovarășii de drum care se întorc la Aden și debarcăm definitiv pe cheiul din Berbera. Escorta noastră, aliniată, ne așteaptă. Un viguros «*salam*» salută apariția noastră.

Interpretul, Eggeh Narlayo, pe care generalul Cuningham ni-l alesese la Aden, a ajuns înaintea noastră, unde cu ajutorul căpitanului Abud, a angajat escorta și a cumpărat caii, catârrii, măgarii și cămilele necesare expediției. Este un *Hercule* de ciocolată (dar o ciocolată foarte concentrată) cu trăsături regulate, cu un fes roșu pe cap, și înțolit mai degrabă ca un arab decât ca un somalez. Poartă o sabie de argint, oferită de prințul Boris Czetwertynski, pe care l-a însoțit nu de mult în ținutul *Masaï*-lor.

Aspectul său este militar, hotărât, pare foarte capabil să facă față pericolelor și dificultăților care pot surprinde o caravană în interiorul țării. O cicatrice profundă de la o veche lovitură de topor, primită în luptă, vine să accentueze caracterul energic și sălbatic al fizionomiei sale. Vorbește engleza destul de corect, el l-a însoțit pe ducele de Orléans în călătoria prin Ogo și Haud.

Cele trei zile pe care le petrecem la Berbera sunt folosite în întregime la despachetarea lăzilor și la confecționarea baloților pe care îi vor căra cămilele noastre. Trebuie apoi să cumpărăm destul orez, curmale și unt rafinat pentru a ne hrăni oamenii timp de cinci luni; trebuie să ne procurăm mai multe bucăți de stofă, ca monedă de schimb, banii neavând nicio valoare în interiorul țării. Interpretul ne învață că darurile cele mai apreciate de șefii somalezi sunt pelerinele de pânză ecosez. Acest model este «ultimul strigăt» în moda somaleză.

Oamenii din escortă au deschis lăzile ce conțineau carabine *Snider* și le-au luat cu strigăte de bucurie. Trecuseră deja câteva zile de când nu mai aveau arme, trebuind să depună lănciile la Arsenal, la sosirea în Berbera. Caracterul irascibil al somalezilor, disprețul lor față de viața omenească au necesitat această măsură.

Înainte de a pleca, mai facem o ultimă plimbare prin orașul băștinașilor unde se întâlnesc grupuri, fizionomii care ar face plăcere unui pictor. Noi ne mulțumim să îi fotografiem, în lipsă de altceva mai bun, apoi mergem să vizităm *Misiunea Catholică*, unde doi călugări francezi, părintele Evangéliste și părintele Cyprien educă vreo cincizeci de copii băștinași în credința creștină, încercând să domolească pe cât posibil violența din pre-dispoziția lor sălbatică.

Pe lângă această faptă bună, preoții se mai ocupă și de scrierea unei gramatici și a unui dicționar somalez: muncă îndelungată și aprofundată care i-a costat ani buni de activitate neîntreruptă, sub căldură apăsătoare, departe de familia și de țara lor. Ei au înființat și un dispensar unde distribuie medicamente gratuite tuturor bolnavilor din oraș.

În sfârșit, la 22 octombrie, ultimele pregătiri au fost finalizate. Se începe încărcarea cămilelor, în mijlocul unor vociferări furioase care ne sparg timpanul.

La ora două după-amiaza, caravana se pune în mișcare; un șir interminabil de cămile, cai, măgari, catâri, capre, oi și oameni de escortă începe să se desfășoare de-a curmezișul platformei maritime, numită aici ținutul Guban, de la cuvântul «Goub» care în somaleză înseamnă «căldură». Asta sugerează temperatura care există aici, în comparație cu un țărnm deja pârjolit de soare.

Spre ora cinci, ne luăm rămas bun de la amabila noastră gazdă și, conduși de unul dintre oamenii noștri, ne îndreptăm călare, spre prima noastră tabără, la 12 km de oraș, la poalele unei mici coline dezgolite.

Pe drum zărim gazele și eu trag într-un șacal. Brusc, soarele se cufundă în ocean și, aproape fără nicio tranziție, noaptea înlocuiește ziua. Munții îndepărtați iau nuanțe de roz și violet – apoi dispar. Totuși strălucirea stelelor este suficientă pentru a lumina călătoria; de altfel, iată, în depărtare focuri care lucesc... palpită... este tabăra. Sosirea noastră este primită cu strigate de bucurie. Masa este servită, bucătarii s-au depășit pe ei înșiși și paturi excelente ne invită să ne odihnim, legănați de foșnetul corturilor pe care le clatină briza mării și vântul deșertului.